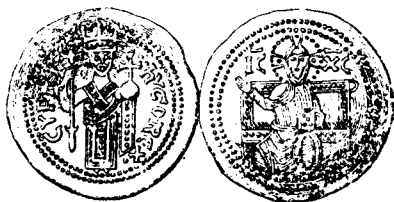


κοκρατίας ἕτερα νομίσματα· ἐν μὲν τῇ κυρίως Ἑλλάδι ἐκόπτοντο δηνάρια⁽¹⁾, τορνέσια⁽²⁾, κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα ἐν Ρόδῳ δὲ καὶ Χίῳ καὶ Μυτιλήνῃ ἀπεμιμοῦντο τὰ χρυσᾶ δουκάτα⁽³⁾ ἢ τὰ ἀργυρᾶ γρόσσα⁽⁴⁾ τῆς Ἑνετίας καὶ τὰ γιλιάτα⁽⁵⁾ τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως. Ἐν τούτοις εἰς ὅλας τὰς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατεχομένας χώρας ἀναφέρονται καὶ ὑπέρπυρα· τὰ ὑπέρπυρα ὅμως ταῦτα δὲν ἦσαν πραγματικὸν νόμισμα ἀλλὰ μόνον ὀνοματικόν, ἀναλογοῦν πρὸς ποσὸν τι ὄρισμένον τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ πραγματικῶν νομισμάτων. Τὸ δὲ ποσὸν τοῦτο καθ' ὅλην τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα καὶ μέχρι τῶν μέσων τῆς δεκάτης τετάρτης εἶχε τὴν ἀξίαν τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπερπύρων, ἤτοι φρ. 11 καὶ 20/100. ὄθεν τὰ 400 ὑπέρπυρα, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, ἀντεστοίχουν πρὸς 4480 φράγκα.



Νόμισμα τῶν Φράγκων τῆς Κύπρου, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Βυζαντινῶν νομισμάτων.

Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καθ' οὓς συνέβαινον ἐν Πελοποννήσῳ τὰ πρὸ μικροῦ ἐκτεθέντα γεγονότα ἡ Ἑνετία ἐξησφάλιζε τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων νήσων, τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Κρήτης. Εἶδομεν ὅτι τῷ 1211 ὁ λομβαρδὸς κυρίαρχος τῆς Εὐβοίας Ραυᾶνος εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἑνετίας. Ἀποθανόντος τοῦ Ραυᾶνου τῷ 1216, πολλοὶ ἤρισαν περὶ τῆς διαδοχῆς· αὐτοῦ συγγενεῖς, ἐκ τούτου δὲ ὠφελούμενος ὁ ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης βάλιος⁽⁶⁾, ἤτοι ἐπίτροπος τῶν Ἑνετῶν, Πέτρος Βάρβος διήρσεσε τὴν νήσον εἰς τρία τμήματα μεταξὺ τῶν διαφόρων κληρονόμων καὶ ἐνταῦτῳ ἐνίσχυσε τὰ πλεονεκτήματα τῆς πολιτείας ἢν ἐξεπροσώπει· διότι, παρεκτὸς τοῦ φεουδαλικῆς τέλους ὅπερ οἱ ὑποτελεῖς ἐκεῖνοι ἐπλήρωνον εἰς τὴν Ἑνετίαν, ἐπέτρυχε τὴν ἐν τῇ νήσῳ εἰσαγωγὴν τῶν ἐνετικῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἐμπόρων κατεχομένου τμήματος καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἡ δὲ ἀποικία ὀργανώθη κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑρισταμένης, προϊσταμένου τοῦ βαΐλου, ὅστις εἶχε παρ' ἑαυτῷ δύο δικαστὰς καὶ τρεῖς συμβούλους. Πολὺ ἰσχυροτέρα ἐγένετο ἡ

(1) *Δηνάριον* ἐλέγετο παρὰ Ῥωμαίοις νόμισμα ἰσοδύναμον πρὸς τὴν δραχμὴν ἰσότημον πρὸς δέκα (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ deni, decem), χαλκᾶ νομίσματα τῆς κατοπτῆς νομισματικῆς μονάδος (asses, ἄσσοι καὶ ἄσσάρια. Ἡ κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λ. φαίνεται ὅτι εἶναι *μονάς*).

(2) *Τορνέσια* (περὶ τοῦ ὀνόματος ἰδ. περαιτέρω), ἐν Ἑλλάδι ἦσαν ἰσοδύναμα πρὸς τὰ ὑπέρπυρα.

(3) *Δουκάτον* νόμισμα βυζαντινὸν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως *Κωνσταντίνου Δούκα* ὡς τὸ Ῥωμανάτον, Μονομαχάτον ἔχον ἀξίαν ἴσην πρὸς τὴν τοῦ ὑπερπύρου.

(4) *Γρόσσα* ἐκ τοῦ grossus (τοῦ μεταγενεστέρου λαϊνισμοῦ, μέγας, χονδρός) νόμισμα γονδρόν (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ λεπτοτέρου ἐλάσματος) γερμανικὸν ἐν Πράγῃ τὸ πρῶτον ἔκκοπεν περὶ τὰ τέλη τοῦ 13 αἰῶνος (ἐντεῦθεν καὶ grossus pragensis ἐν ἀρχῇ καλούμενον) ἔγον ἀξίαν 12 λεπτῶν (pfennig). Ἡ λ. οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ ἀραβ. Gersch, ἐξ οὗ τὸ τουρκικὸν *γουρούς*. Ἐκ τοῦ γρόσσα δὲ προήλθε τὸ γερμανικὸν Grosschen.

(5) *Γιλιάτον*, οὐχὶ τῆς Νεαπόλεως ἀλλὰ τῆς Φλωρεντίας, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ δηλοῖ σημαίνον *ἠνθισμένον* (διότι εἶχεν εἰκόνας *ἀνθους*, συμβόλου τῆς πόλεως, ἣς τὸ ὄνομα σημαίνει ἀνθησις = (florentia), ἰσότημον πρὸς τὸ χρυσοῦν *φλωρίνιον* (φιορίνιον), ὅπερ ἦν καὶ αὐτὸ νόμισμα Φλωρεντίας.

(6) *Βάλιος* ἐκ τοῦ λατ. bajulus = ὁ βασιλεύων) σημαῖνον κυρίως παιδαγωγὸς (κηδεμών, ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ παιδαγωγὸς τῶν βασιλοπαιδῶν) ἐκαλεῖτο ὁ ἐμπορικὸς πράκτωρ τῆς Βενετίας, ὅστις ἔπειτα ἔλαβε καὶ ἰδιότητα πολιτικῆς ἐπιτρόπου. Ἐντεῦθεν παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς καλοῦνται *μπάιλοι* (μπάιλος) μέχρι νῦν οἱ παρ' ἡμῶν λεγόμενοι *πρόξενοι* (consul τῶν Εὐρωπαίων).